

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 41/06-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. februára 2006 predbežne prerokoval sťažnosť O. M., USA; S. G. M., USA; I. D., USA, a M. F., USA, zastúpených advokátkou Mgr. R. Z., B., vo veci namietaného porušenia čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 12 C 155/92 a na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 2 Co 89/05 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť O. M., S. G. M., I. D. a M. F. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 26. januára 2006 doručené podanie O. M., bytom USA; S. G. M., USA; I. D., USA, M. F., USA (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou Mgr. R. Z., B., vo veci namietaného porušenia čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 155/92 a na Krajskom súde v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 2 Co 89/05. Toto podanie bolo odovzdané na poštovú prepravu 24. januára 2006.

Sťažovatelia požadujú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu uznesením okresného súdu č. k. 12 C 155/92-40 z 10. februára 2005 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 Co 89/05-73 zo 7. novembra 2005 s tým, aby boli obe uznesenia zrušené a vec vrátená okresnému súde na ďalšie konanie. Požadujú tiež priznanie náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 1 000 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia advokátkou.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú ako dedičia podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností ležiacich v kat. území Prešov, a to pozemku a rodinného domu na ňom, v pomere 27/33. Sťažovatelia zdedili tento podiel po svojej matke G. M., ktorá zomrela v USA. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 155/92-9 z 24. júna 1992 určil, že žalobcovia D. M. a M. M. (ďalej len „žalobcovia“) sú spoluvlastníkmi vyššie uvedených nehnuteľností. Žalobu podali proti G. M., ktorá však bola v tom čase už 17 rokov mŕtva. Okresný súd jej ustanovil za opatrovníčku starostku obce B. Podľa názoru okresného súdu v konaní sa preukázalo, že G. M. neformálne darovala svoj podiel rodine B., ktorá ho predala žalobcom. Podľa sťažovateľov však ich matka svoj podiel nikdy rodine B. nedarovala, o čom svedčí skutočnosť, že až do svojej smrti sa o tieto nehnuteľnosti živo zaujímal. Vyplýva to z korešpondencie. Zároveň to znamená, že M. B. nemohla nehnuteľnosti previesť na žalobcov a okresný súd nemohol určiť, že žalobcovia sú vlastníkami. Splnomocnený zástupca sťažovateľov A. M. podaním z 30. decembra 2004 požiadal o doručenie rozsudku okresného súdu. Rozsudok mu bol doručený 8. januára 2005. Zástupca podal voči rozsudku odvolanie podaním z 18. januára 2005, pričom zároveň požiadal aj o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania. Uznesením okresného súdu č. k. 12 C 155/92-40 z 10. februára 2005 bol návrh na odpustenie

zmeškania lehoty na podanie odvolania zamietnutý. Okresný súd bol toho názoru, že sťažovatelia nepreukázali ospravedlniteľný dôvod, pre ktorý lehotu zmeškali. Ďalej okresný súd vyslovil názor, že boli splnené podmienky na ustanovenie opatrovníka pre G. M. v zmysle § 29 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Voči uzneseniu podal v mene sťažovateľov zástupca 2. marca 2005 odvolanie. Uznesením krajského súdu č. k. 2 Co 89/05-73 zo 7. novembra 2005 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené. Krajský súd zdôraznil, že iba účastník konania je oprávnený žiadať o odpustenie zmeškania lehoty, pričom sťažovatelia účastníkmi konania nie sú. Uznesenie krajského súdu bolo zástupcovi sťažovateľov doručené 24. novembra 2005.

Podľa názoru sťažovateľov postupom všeobecných súdov, ako aj ich uzneseniami došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, a to predovšetkým tým, že bola ustanovená opatrovníčka G. M. v čase, keď už nežila. Všeobecné súdy mohli pri náležitej starostlivosti túto skutočnosť zistiť. Konanie vôbec nebolo možné viesť proti neexistujúcemu subjektu. Jediným existujúcim spôsobom, ktorým je možné odstrániť nepriaznivé procesné dôsledky zmätočného rozsudku okresného súdu, je odpustenie zmeškania lehoty sťažovateľom, lebo v odvolacom konaní by sťažovatelia mohli predložiť dokumenty preukazujúce úmrtie G. M. Ani vecne neobstoja závery rozsudku okresného súdu o nadobudnutí vlastníctva žalobcami. Podmienky pre odpustenie zmeškania lehoty boli preto splnené.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 155/92-40 z 10. februára 2005 vyplýva, že návrh sťažovateľov na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania proti rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 155/92-9 z 24. júna 1992 bol zamietnutý. Podľa názoru okresného súdu z výsledkov vykonaného dokazovania vyplynulo, že G. M. vystupujúca v konaní ako žalovaná sa už v čase podania žaloby nachádzala na neznámom mieste v USA, a preto jej bol ustanovený opatrovník v zmysle § 29 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Ustanovenie opatrovníka bolo legitímne a v súlade so zákonom, lebo jej pobyt v čase konania nebol súdu známy. Súd rovnako nevedel ani o tom, že zomrela. Preto nemožno považovať doručenie rozsudku opatrovníkovi za ospravedlniteľný dôvod, pre ktorý sťažovatelia zmeškali lehotu na podanie odvolania.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 2 Co 89/05-73 zo 7. novembra 2005 vyplýva, že krajský súd uznesenie okresného súdu potvrdil. Podľa názoru krajského súdu zákon pripúšťa možnosť nápravy, ak sa zmešká lehota na vykonanie procesného úkonu, a to postupom podľa § 58 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, avšak úprava podmienok odpustenia následkov zmeškania lehoty (strata lehoty a neúčinnosť úkonu urobeného po lehote) sa vzťahuje na účastníka, jeho zástupcu, na vedľajšieho účastníka a prokurátora, ak sa zúčastňuje na konaní podľa § 35 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovatelia však neboli účastníkmi konania vo veci samej, a preto nie sú ani oprávnenými osobami na podanie žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty. Vzhľadom na to správne postupoval okresný súd, ak návrh sťažovateľov zamietol ako návrh osôb, ktoré neboli na podanie návrhu oprávnené.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05).

Na prerokovanie a rozhodnutie tej časti sťažnosti, ktorá smeruje voči uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 155/92-40 z 10. februára 2005, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné sudy. Keďže proti uzneseniu okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, bolo v právomoci krajského súdu ako odvolacieho súdu poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľov. Tým je zároveň vylúčená v tejto časti právomoc ústavného súdu.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje voči uzneseniu krajského súdu č. k. 2 Co 89/05-73 zo 7. novembra 2005. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Podľa názoru ústavného súdu záver krajského súdu (ani sťažovatelia s ním vôbec nepolemizujú), podľa ktorého právo požadovať odpustenie zmeškania lehoty na odvolanie prináleží iba účastníkovi konania, resp. jeho právnomu zástupcovi, nie je možné považovať za arbitrárny, ale ani za zjavne neodôvodnený. Účastníkmi konania sú žalobca a žalovaný, pričom je vecou rozhodnutia žalobcu, koho označí za žalovaného. V danom prípade za žalovanú bola označená G. M. Pokiaľ by bola menovaná v čase podania žaloby ešte žila, avšak v priebehu konania by zomrela, bolo by nevyhnutné považovať sťažovateľov za účastníkov konania ako žalovaných, a to z titulu prechodu procesných práv na nich ako dedičov priamo zo zákona. V danom prípade však k takémuto zákonnému prechodu procesných práv nemohlo dôjsť, keďže G. M. počas konania nezomrela (zomrela ešte pred začatím konania).

Podľa § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia účastníkmi konania neboli, rozsudok okresného súdu č. k. 12 C 155/92-9 z 24. júna 1992 nie je ani pre nich záväzný. Nezakladá preto ani prekážku veci rozsúdenej (*rei iudicatae*) vo vzťahu voči sťažovateľom. V konečnom dôsledku to znamená, že sťažovateľom nič nebráni v tom, aby podali na príslušnom všeobecnom súde žalobu o určenie ich vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. V takomto konaní bude v právomoci všeobecných súdov poskytnúť sťažovateľom ochranu pre tie ich základné práva, ktorých porušenie namietajú teraz v konaní pred ústavným súdom.

Keďže sťažovatelia dosiaľ nevyužili tento právny prostriedok, ktorý im zákon na ochranu ich základných práv účinne poskytuje a na ktorých použitie sú sťažovatelia oprávnení, treba sťažnosť považovať zároveň aj za neprípustnú.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2006